

Prof. Dr. Orhan Bilgin'e

*MÜCTEBA İLGÜREL**

Aziz kardeşim, dostum Orhan Bey'i yıllardır tanıyorum. O Arap-Fars filolojisinde son sınıf öğrencisi iken ben Akşehir Lisesi'nde öğretmenlik hizmetimi tamamlamış olarak döndüğümde o da mezun olmak üzere idi. O tarihlerde İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesinin mevcudu az idi. Haliyle bölümlerde de öğrenci sayısı az idi. Zaten o tarihlerde Türkiye'nin nüfusu bugünkü gibi çılginca artmıyordu. Üniversitelere pek rağbet de olmuyordu. Üniversite sayısı da bugünkü gibi değildi.

Ben Orhan'ı öğrenci iken tanımuştım. Ancak o beni bilmezdi. Bu da aynı filolojiden mezun arkadaşım Ramazan Şeşen sayesinde olmuştu. Ramazanla ben aynı yıllarda doktora tezimize çalışıyorduk. Bu sayede Orhan'ın iyi bir öğrenci, istikrarlı bir Karadeniz evladı olduğunu öğrenmiştim. Ben ve Ramazan o yıllarda az maaşla sıkıntı içinde hayatımızı idame ettirmeye çalışıyor, kiralık odalarda sağa sola savruluyorduk. Orhan da öyle miydi, bilmem.

İşte bu yıllarda Orhan'ın Türk Dili ve Edebiyatı (Türkoloji) Bölümü'nden de sertifika aldığını biliyorum. Orhan'ın mezun olduktan sonra Milli Eğitim Bakanlığı'nın bursunu kazanıp İran'a gittiğini, Farsçasını geliştirip araştırmalar yaptığını da biliyorum. Orhan İran'dan bir yıl sonra döndü. Master yapmak üzere İngiltere'ye gitti. Tamamlayıp

* Prof. Dr., Marmara Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü Emekli Öğretim Üyesi.

döndükten sonra mezun olduğu bölümde doktora öğrencisi oldu. Orhan doktorasını mezun olduğu bölümün hocası Prof. Dr. Nihat Çetin'in yanında yaptı. Nihat Bey değerli bir ilim adamı, âlim, şair, üstün vasıflı bir hoca idi. Benim hocam Prof. Dr. Münir Aktepe bazı Arapça ve Osmanlıca tabirleri sormak üzere müteaddit defalar yanına göndermiş idi. Onu yakından tanımıştım. Ayrıca diğer hocam Prof. Dr. Bekir Kütükoğlu ile de samimi dost idiler. Zira her ikisi de Yüksek Muallimli olup aynı yıllarda eğitim görmüşlerdi. Nitekim mezun oldukları zaman (1948) her ikisi de Adana Düziçi Köy Enstitüsü'ne tayin olunmuşlardı. Onların çok hoş öğretmenlik hatıraları vardı. Ben de onlara göre yeni Yüksek Muallimli olarak bu hatıralara ilgi duymuş idim. Bekir Bey vefatından (1990) kısa bir süre önce Paris'e gitti. Bölümden arkadaşlarla birlikte Sirkeci Tren İstasyonu'ndan teşyi ettik. Nihat Bey de bulunuyordu. İki samimi dost vedalaştık. Nihat Bey adeta ağlamaklı oldu. Tren Sirkeci'den ayrıldıktan sonra istasyondan grup halinde çıkıyorken Nihat Bey benim omzuma dokunup " ben Bekirsiz İstanbul'da ne yapayım." dedi. Ben de "haklısınız hocam" diye cevap vermiştim. Bu uğurlamada Orhan'ın da bulunduğunu tahmin ediyorum. Bu hadiseden bir müddet sonra Nihat Bey'in rahatsızlandığını duydum. O günlerde Orhan'la karşılaştık. Nihat Bey'i sordum. O da "istersen ziyaretine gidelim" dedi. Sözleştik ve Üsküdar Doğançılar'daki evine gittik. Nihat Bey'i afiyette bulduk. Böylece Orhan sayesinde saygı duyduğum bir hocayı ziyaret etmiş oldum.

Bekir Bey benim de bulunduğum bir doktora savunma imtihanını müteakip 28 Haziran 1990'da aniden vefat etti. Onun cenazesinde Nihat Bey çok hüznü idi. Aradan bir yıl geçmişti ki 26 Haziran 1991'de Nihat Bey'in vefat ettiği haberini aldık. Bizim için çok acı bir haberdirdi. Cenazesinde bulunduk. Orhan'ın ne kadar üzüldüğünü biliyorum. Dertleşip bu ölümlerin erken olduğunu; öğrencilerin onlardan daha çok yararlanması gerektiğini belirttik.

Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü ile biz tarihçilerin ezelden beri ünsiyetimiz diğer bölümlere nazaran fazla idi. İkimiz zaman zaman bir araya gelip dertleşir fikir teatisinde bulunurduk. Bazen o bize gelir, bazen de ben onu odasında ziyaret ederdim. Selamlarında samimi davranır, latifesini eksik etmezdi. Bize "tarih-nüvîs-i âlî-şân" diyerek imalı, telmihli

olarak dalgasını geçirdi. Ben de ona laf yetiştirmeye çalışırdım. O günleri mümkün olsa da tekrar yaşayabilsek. Bir gün sohbet sırasında aile durumumuzdan bahis açıldı. Ben babamın vaktiyle tahsildar olarak görev yaptığından bahsettim. Orhan “deme yahu, benim babam da tahsildardı” demez mi! Bir müşterek tarafımızın daha olduğu ortaya çıkmıştı. Bazen de ona bir şeyler danışırdım. Yıllar önce hazırladığım “Osmanlı Denizciliğinin İlk Devirleri” (Belleten 243) adlı makalemde çağdaş bir müellifin muğlak ifadeli şiirini çözmemde bana yardımcı olmuştu. Orhan böyle yardımları esirgemez.

Orhan’la Kazakistan seyahatimiz vardır. Biz bu seyahate bildiri sunmak üzere gittik. Emine Hanım (Prof. Dr. Emine Gürsoy Naskali)’ın tavsiyesi üzere gitmiştik. Ahmet Yesevî Türk-Kazak Üniversitesi’nde düzenlenen kongrede bildirimimizi okuduk. Ahmet Yesevî Külliyesinin ihtişamını Orhan’la seyrettik, temaşa eyledik ve büyüledik. Bir gün oradaki arkadaşlar bizi yakınlardaki Otrar adlı bir kasabaya götürdüler. O köyde bir etnografya müzesi bulunuyordu. Anadolu kültürü ile oradaki kültür arasında çok benzerlikler vardı. Doğrusu hayretler içinde kaldık. Bu konularda mukayeseli çalışmaların yapıldığını öğrenip memnun olduk. Kongre sonunda üyelere muhteşem bir ziyafet verildi. Bol bol at eti yiyip kıymız içtik. Etini yediğimiz atın koca kafası sofranın ortasına konmuştu. Vaktiyle Anadolu’da da at etinin yendiğini biliyoruz.

Orhan’ı kendime çok benzetirim. O da benim gibi dost canlısı, samimî, latifesi bol ve eşi dostu mebzul bir arkadaşır. Buna rağmen bazen dostluklara gölge düşebiliyor. Fakat ben düşürmedim. Muhtemelen o da düşürmedi. Yıllar önce aramızda bir anlaşmazlık zuhur etmiş, onun hücumuna maruz kalmıştım. Fakat ben kendimi haklı görüyorum. Haliyle o da kendisini haklı görüyordu. Bu hadiseye özellikle yer vermek istiyorum. Marmara Üniversitesi’nin kurulduğu günlerde kısıtlı bütçe ile doğru dürüst masamız sandalyemiz ve kitaplarımızı koyacak dolabımız, rafımız yoktu. Fındıkzade’de iken rahmetli dekanımız Hakkı Dursun Bey (vefatı 1992) bir imkân yakalayıp dolaplar yaptırmış ve bana iki adet vermişti. Ben de kitaplarımı itina ile yerleştirmiştım. Bir gün odama gelip görünce “dolapları en iyi sen değerlendirdin.” demişti. Yeni binaya taşındığımız zaman da hâlâ o eski ve kırık dökük mefruşatı kullandıklarını görüyor üzüliyordum. Aramıza